

הרמ"א הזה גם אני מכיר, אך שוב אני שואל אותך מה יעזור לך אם לא תמחול"....

8. לבוש אורח חיים סימן תרו

ואם לא יהיה לבם שלם זה עם זה, אז יהיה מקום לשטן לקטרג ויהיה לו פתחון פה לומר, רבונו של עולם העומדים לפניך ומבקשים מחילה ממך על עוונותיהם התנהג עמהם כמידתם, שהרי הם אין רוצין למחול זה לזה גם אתה לא תמחול להם, ואגב זה מזכיר את עוונותיהם ואומר זה פשע לחבירו דבר מועט ואינו רוצה למחול לו, קל וחומר הפשעים שעשו כנגדך שהם גדולים ועצומים ורבו למנות ואיך תמחול להם, לכך יזהרו למחול זה לזה, ולא כאלו השוטים שנוהגים לבקש מחילה איש מאת מכרו ואיש מאת רעהו שיודע שלא פשע כנגדו, ואם פשע כנגדו אינו נוטר לו שנאה, ובמי שפשע כנגדו אינו מפיס ונוטר לו שנאה, אין זה אלא מנהג שטות, ואדרבה הם מעוררים על עצמם מדת הדין ליתן מקום לשטן לקטרג עליהם:

9. מלכים א פרק כב

(כ) וַיֹּאמֶר יְקֹזֵק בְּמִי יִפְתָּה אֶת־אֲזֻזָּאָב וַיַּעַל וַיִּפֹּל בְּרִמָּת גִּלְעָד וַיֹּאמֶר זֶה בְּכָה וְזֶה אָמַר בְּכָה: (כא) וַיֵּצֵא הָרוּחוֹ וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי יְקֹזֵק וַיֹּאמֶר אֲנִי אֶפְתְּנֶנּוּ וַיֹּאמֶר יְקֹזֵק אֲלֵיוּ בְּמָה: (כב) וַיֹּאמֶר אֵצֶא וְהִיִּיתִי רוּחוֹ שֶׁקֶר בְּפִי כָל־נְבִיאָיו וַיֹּאמֶר תִּפְתָּה וְגַם־תִּוְכַל צֶאֱ וְעִשְׂתֶּה־קָן:

10. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קמט עמוד ב

ואמר רבי יעקב בריה דבית יעקב: כל שחבירו נענש על ידו – אין מכניסין אותו במחיצתו של הקדוש ברוך הוא. מנלן? אילימא משום דכתיב ויאמר ה' מי יפתה את אחאב ויעל ויפל ברמת גלעד ויאמר זה בכה וזה אמר בכה ויצא הרוח ויעמד לפני ה' ויאמר אני אפתנו וגו' ויאמר אצא והייתי רוח שקר בפי כל נביאיו ויאמר תפתה וגם תוכל צא ועשה כן. ואמרין: מאי רוח? אמר רבי יוחנן: זה רוחו של נבות (שלפי שהוא הכהן נבות היה רוחו ממזכר לפתחו ולהפילו). ומאי צא? – אמר רב: צא ממהיצתי.

11. והגדת שם

ועל מי מדובר שם, על נבות היזרעאלי, שאחאב- שאין לו חלק לעולם הבא – העליל עליו עלילת שוא, רצחו וגם ירשו, וכשביקש לנקום בו הוציאורו ממחיצתו של הקב"ה גם אם החבר אשם! ואם בגלל שאינך מוחל לא יעבור חברך את יום הכיפורים בשלום, ויארעו לו חלילה אסונות ופגעים, יהיה הקולר תלוי בצוארך! האם תסלח לעצמך?! הלא גם אם לא ביקש מחילה, גם אם עודנו ברשעותו, כדאי שתמחל, למענך וכל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו

12. דף על הדף שבת דף קמט עמוד ב

ויש להבין ולמה עשה נבות כן, לוותר על היותו במחיצתו של הקדוש ברוך הוא ובלבד לצאת נגד אחאב. אלא הוא הענין. כיון שבחיינו עמד בטענה ומריבה כנגד אחאב שוב אין באפשרותו בהמצאו ב"עולם הגמול" לשנות דבר. וכן מספרים שבזמן ה"חתם סופר" היי "גלגול" שהיי קורע ספרי קודש ומנשק ספרי מינות. והלא "גלגול" זה כבר עמד ב"פתחי גיהנום" כמבואר בחז"ל, וא"כ כבר ראה גדולתו של הקדוש ברוך הוא ואיך עושה מעשים שכאלו. אלא כיון שכך היי מעשהו בעוה"ז, כך נשאר. ואין בידו להשתנות מאומה. למדנו מכל זה שבעוה"יב לא יכול לחול שום שינוי באדם. והמקום שבו יכול האדם להשתנות הוא רק העוה"ז. וכפי מצבו שבו יצא האדם מעוה"ז כן ישאר תמיד לנצח.

בס"ד

פרשת אחרי מות – קדושים - רעת ההקפדה

1. ויקרא פרק טז פסוק ל

כִּי־בָיִים הָיָה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל זֹטְאֹתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תְּטַהֲרוּ:

2. משנה מסכת יומא פרק ח

עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה חברו את זו דרש רבי אלעזר בן עזריה (ויקרא ט"ז) מכל הטאתיכם לפני ה' תטהרו עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חברו

3. רי"ף על העין יעקב

ונלע"ד שרבי אלעזר בן עזריה דרש המקרא וממנו שנה לומר שהעבירות שבין אדם למקום יום"כ מכפר ובזמן שיש לו ג"כ עבירות שבין אדם לחברו תלויה כפרת עוונותיו שבין אדם למקום עד שירצה לחברו על מה שחטא עם חברו וכיון שהוא מרצה אותו ומפיסו אז הקב"ה מתרצה לו לכפר על עוונותיו שחטא בינו לבין המקום ברוך הוא. וזה הדבר דרש ר"א מדכתיב כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם וחזר לומר "לפני ה' תטהרו", והרי כבר נאמר לטהר אתכם, מה צורך לומר עוד תטהרו? אמנם בא לומר כי ביום הזה יכפר יום"כ, יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה', דהיינו עבירות שבין אדם למקום, בתנאי שתטהרו אתם בני האדם מעבירות שבינכם לבניכם דהיינו עבירות שבין אדם לחברו ואם לא תטהרו מעבירות שבין אדם לחברו גם יום"כ לא יכפר לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' שהם בין אדם למקום

4. והגדת פרשת אחרי מות

והדברים מרפסין איגרא, נוראים ואיומים: כל כפרת יום הכיפורים תלויה בריצוי הזולת. ואף אם חטאו לאדם אחד, פעם אחת, בפגיעה קלה, אם לא יבקשו סליחתו וישיגוה חוסם חטא קל זה את מחילת כל העוונות, ה' ירחם!
בד בבד, כתב רבי חיים פלאגי זצ"ל, מטיל הדבר אחריות עם על הנפגע. גם אם פגעו בו שלא בצדק, ופגיעה חמורה וקשה, ומותר לו להקפיד, ועל פי ההלכה אינו חייב למחול (כגון שהוציא שם רע ואף בזה מידת ענווה למחול) אבל יחשוב: האם כדאי הכעס המוצדק, שלא יכופר דבר מעוונות חברו?!

5. רמ"א אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תרו סעיף א

הגה: והמחול לא יהיה אכזרי מלמחול (מהרי"ל), אם לא שמכוון לטובת המבקש מחילה ואם הוציא עליו שם רע, אינו צריך למחול לו.

6. משנה ברורה

(ח) לא יהא אכזרי מלמחול - דכל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו **ואם הוא לא ירצה למחול גם לא ימחול לו:**
(ט) לטובת המבקש וכיו - כדי שיהא נכנע לבו הערל ולא ירגיל בכך ומי"מ נראה דמלבו צריך להסיר השנאה ממנו אחרי דבאמת ביקש ממנו מחילה:

7. אורחותיך למדני (ספר על הרב שטיינמן שליט"א) עמוד כז

עובדא הווה באחד מבני ציון היקרים, שכמה אינשי דלא מעלי הוציאו עליו שם רע בארץ ובחול"ל, ושאל למרן הראי"ל שטיינמן שליט"א שהיה מעורב בכל הפרשה הזו, האם יש עליו חיוב, או שעכ"פ ראוי לו למחול לאותם אנשי דלא מעלי, שאף פעם לא ביקשו מחילה על עוונם, או שאינו צריך. וענה לו, מה יעזור לך אם לא תמחול, וענה האיש הרי אין עלי חובה למחול מכיון שהוציאו עלי שם רע, ולכן אני שואל אם למחול. ושוב ענה רבנו: "את

22. שו"ת ציץ אליעזר חלק יז סימן מא

ומקשים דהלא בזה גופא זה גדול מזה, שזה מעביר על מדותיו וזה אינו מעביר על מדותיו, ואיך אמר לא מפני שזה גדול מזה, ומביא בשם הגה"צ ר' ישראל סלאנטער ז"ל... והנה ר"א שהיה מתלמידי ב"ש כידוע אחז צדיק זה דרכו בתומו לעשות כדעתו ודעת רבו להיות קפדן ור"ע שה' מתלמידי ב"ה אחז דרך רבותיו ודעתו להעביר על מדותיו, ולפי"ז הנוכל לומר כי ר"ע היה יותר צדיק מר"א באחזו מדת הסבלנות? לא ולא ח"ו, ורק לענין מעשה שאירע אז בעצירת גשמים על חטא הדור, והיו צריכים להעברת פשע, אשר זה למעביר על מדותיו כביכול יחשב, יותר נתקבלה אז תפלת ר"ע, משום דכל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו וכו', וזאת היא כוונת הקדוש ברוך הוא, לא מפני שזה גדול מזה, אלא שזה מעביר על מדותיו, לזאת נתקבל עתה תפלתו יותר מר"א כי בזה הפעם היו צריכין לכך עכ"ל וש"י.

לא לשמור בבטן

23. ויקרא פרק יט

(י) וְלֹא-תִשָּׂא אֶת-אָזְנוֹךָ בְּלִבְבְּךָ הוֹכֵזוּ תוֹכְלוֹ אֶת-עַמִּיתְךָ וְלֹא-תִשָּׂא עִלְיוֹ וְזָטָא:

24. רשב"ם ויקרא פרק יט פסוק יז

(יז) לא תשנא את אחיך בלבבך - אם גמלך רעה לא תתראה לפניו כאוהב [בפיו שלום את רעהו ידבר] ובקרב ישים ארבו, לא טוב [הדבר אשר אתה עושה], אל תשנאהו בלבבך אלא הוכיח תוכיחהו על מה שעשה ומתוך כך יהיה שלום:

25. תורה תמימה ויקרא פרק יט

ולא תשא עליו חטא - יכול יוכיחנו אפילו כשמשנתנים פניו מפני הבושה ת"ל ולא תשא עליו חטא (ערכין טז):

לשייך הכל לבורא

26. ויקרא פרק יט פסוק יח

לֹא-תִתְּקֹם וְלֹא-תִתְּסֹר אֶת-יְבִי עִמָּךְ וְאֶהְבֵּת לְרֵעֶךָ כְּמוֹךְ אָנִי יִקְוֶה:

27. ספר החינוך פרשת קדושים מצוה רמא

משרשי המצוה, שידע האדם ויתן אל לבו כי כל אשר יקרה מטוב עד רע, הוא סיבה שתבוא עליו מאת השם ברוך הוא, ומיד האדם מיד איש אחיו לא יהיה דבר בלתי רצון השם ברוך הוא, על כן כשיצטרהו או יכאיבהו אדם ידע בנפשו כי עוונותיו גרמו והשם יתברך גזר עליו בכך, ולא ישית מחשבותיו לנקום ממנו כי הוא אינו סיבת רעתו, כי העוון הוא המסבב, (ב) וכמו שאמר דוד עליו השלום [שמואל ב' ט"ז, י"א] הניחו לו ויקלל כי אמר לו השם יתברך, תלה הענין בחטאו ולא בשמעו בן גרא.

28. רמב"ם הלכות דעות פרק ז

הנוקם מחבירו עובר בלא תעשה שנאמר לא תקום, ואף על פי שאינו לוקה עליו דעה רעה היא עד מאד, אלא ראוי לו לאדם להיות מעביר על מדותיו על כל דברי העולם שהכל אצל המבינים דברי הבל והבאי ואינן כדי לנקום עליהם

29. פלא יועץ ערך שנאה

וכתוב בספרים שאין בכל העברות עברה שעובר עליה תדיר כמו השנאה. שבכל רגע עובר על מה שכתוב "לא תשנא את אחיך בלבבך" ועל מה שכתוב "זאהבת לרעך כמוך. וזהו הטעם שבעוון שנאת חנם נחרב בית המקדש. וכל מין שנאה קרויה שנאת חנם, שכל הטענות שיש לו לשונא, הכל המה מעשה תעותעים..... והחי יתן אל לבו דמה שצויה הכתוב "לא תשנא את אחיך בלבבך", "זאהבת לרעך כמוך", לא הוצרך לצוות על מי שמטיב עמו ואין לו עליו שום תרעומת, דמהיכא תיתי שישנא אותו ובדאי שאוהב אותו; לא הוצרך הכתוב אלא למי שהוא אויבו ומבקש רעתו, על זה ציותה תורה שלא לשנוא אותו ולאהוב אותו כגופו....

13. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף טז עמוד א

רבי יוסי אומר: אדם נידון בכל יום, שנאמר ותפקדנו לבקרים. רבי נתן אומר: אדם נידון בכל שעה, שנאמר לרגעים תבחננו.

הדרך להסיר הקפדה – לימוד זכות

14. ויקרא פרק יט פסוק טו

לֹא-תִתְּעֹשֶׂוּ עִוֹל בְּמִשְׁפָּחַתְכֶם לֹא-תִשָּׂא פְּגִיעַתְכֶם וְלֹא תִהְיֶה פְּגִיעַתְכֶם בְּצַדֵּק תִּשְׁפָּט עַמִּיתְךָ:

15. תלמוד בבלי מסכת שבועות דף ל עמוד א

ד"א: בצדק תשפוט עמיתך – הוי דן את חבירך לכף זכות

16. רמב"ם על משנה מסכת אבות פרק א משנה ו

והוי דן את כל האדם לכף זכות - עניינו, שאם היה אדם שאינו ידוע לך, לא תדע האם צדיק הוא או רשע, ותראה עושה מעשה או אומר דבר, שאם יפורש באופן מה הריחו טוב, ואם תפרשהו באופן אחר הרי הוא רע - פרשהו כטוב, ואל תחשוב בו רע. אבל אם היה איש ידוע שהוא צדיק, ומפורסם במעשי הטוב, ונראה לו מעשה שכל תכונותיו יורו על היותו מעשה רע, ואין להכריע בו שהוא מעשה טוב אלא בדוחק רב מאד ובאפשרות רחוקה - צריך לפרש אותו כטוב, הואיל ויש צד אפשרות להיותו טוב, ואין מותר לחושדו, ועל זה יאמרו: "כל החושד כשרים לוקה בגופו".

17. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכז עמוד ב

תנו רבנן: הדין חבירו לכף זכות דנין אותו לזכות. ומעשה

18. שיחות מוסר שם

ולכאורה אינו מובן כל ענין זה שהקב"ה דן אותו לכף זכות, בשלמא אדם שייך שידון את חבירו לכף זכות מחמת הספק אך אצל הקב"ה מי איכא ספיקא קמיה שמיא. וביאור הענין, דהנה כתיב 'כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא', ונראה שאין הפירוש שגם הצדיק חוטא ופועל רע, אלא שבטוב שהוא עושה לא ימלט שלא יהיה בו מעט חסרון, דהיינו איזו פניה רעה או גרעון במעשה ההוא או תוספת אשר לא נרצה. ובכלל מצוה זו לדון את חברו לכף זכות נכלל גם חיוב לדון את המעשה הטוב שמעורב בו מעט מן הרע – לכף זכות, דהיינו לייחס את עיקר המעשה לכוונה הטובה ולדון שהכוונה לקיים את רצון ה' היא השורש של המעשה ההוא. ואופן זה של כף זכות אינו מחמת הספק, והוא שייך גם אצל הקב"ה. וכיון שזכה אדם לדון את חבירו לכף זכות, ובכלל זה לדון את המעשים שהיה מקום לתלותם ברע שבהם ועל ידי כך יהיה בהם פגם, ולייחס אותם לגורם הטוב, דהיינו שעשאו מתוך כוונה טובה לקיים רצון ה', אזי גם המקום ידון את מעשיו שלו כך, דהיינו שגם מעשיו יחשבו על שם הגורם הטוב והכוונה הטובה אשר בהם.

19. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף יז עמוד א

אמר רבא: כל המעביר על מדותיו (שאינו מדקדק למדוד מדה למצערים אחרו, ומניח מדותיו וסולך לו) מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר נשא עון ועבר על פשע, למי נושא עון – למי שעובר על פשע.

20. שיחות מוסר שם

ונראה שיש מקום לפרש, שזה שאינו מדקדק על האנשים המצערים אותו היינו שאינו פונה לצד הרע שבמעשה, אלא תולה הוא את הדבר בטוב, וכיון שהוא מניח את החלק הרע מלדקדק אחריו ומייחס לכל אדם רק את הטוב שבו, הרי במידה שאדם מודד מודדין לו כי כך דרכם של דיני שמים

21. תלמוד בבלי מסכת תענית דף כה עמוד ב

מעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה ואמר עשרים וארבע ברכות ולא נענה. ירד רבי עקיבא אחריו, ואמר: אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה. אבינו מלכנו למענך רחם עלינו, וירדו גשמים. הוו מרגני רבנן. יצתה בת קול ואמרה: לא מפני שזה גדול מזה, אלא שזה מעביר על מידותיו, וזה אינו מעביר על מדותיו.

שקיל ירושה מאבותיו. אחאב שומע לעצת איזבל, שוכר שני עדי שקר שיעידו על נבות שקילל את המלך ואת ה', נבות נידון למות ואחאב לוקח את הכרם של נבות. מעשה נבזי, מושחת, אכזרי ותוסיפו תארים ככל העולה על רוחכם. נבות כבר השיב את נשמתו לבורא עולם והנה הגיע הזמן של אחאב. הקב"ה מחפש רוח מהעולם העליון שתתנדב ותפתה את אחאב לעלות להלחם ב"רמות" כדי ששם ימצא את מותו. רוחו של נבות מתנדבת למשימה ומבאר רש"י על פי הגמרא שנבות מתנדב למשימה זו לפי שהוא הרג נבות לכן היתה רוחו מחזרת לפתותו ולהפילו. הקב"ה לא אהב את מעשה נבות ואמר לרוח של נבות "צא ממחצתי!!! ומכאן למד ר' יעקב שכל שחבירו נענש על ידו אין מכניסים אותו במחיצתו של הקב"ה.

שואל הרב גלינסקי: על מי מדובר שם, על נבות היזרעאלי, שאחאב- שאין לו חלק לעולם הבא – העליל עליו עלילת שווא, רצחו וגם ירשו, וכשביקש לנקום בו הוציאוהו ממחיצתו של הקב"ה.... ומכאן נלמד גם אנחנו שגם אם החבר אשם! ואם בגלל שאיננו מוחלים לא יעבור חברנו את יום הכיפורים בשלום, ויארעו לו חלילה אסונות ופגעים, יהיה הקולר תלוי בצווארנו! האם נסלח לעצמנו?! הלא גם אם לא ביקש מחילה, גם אם עודנו ברשעותו, כדאי שנמחול למעננו וכל המעביר על מידותיו מעבירים לו על כל פשעיו.

ובכלל יש להקשות קושיא גדולה על מעשה זה של רוח נבות. מילא בעולם שלנו אפשר להבין שאדם מקפיד על מה שעשה לו חברו. הרי סוף סוף אנו נתונים בתוך גוף חומרי ואיננו רואים את השכינה בגלוי. אך כיצד יתכן ששם למעלה בעולם העליון, כאשר הנשמות יושבות ונהנות מזיו השכינה, כיצד שם ממשיכה הנשמה לנהוג במידות רעות כמו הקפדה. והתשובה מבהילה יותר מהשאלה: בעולם העליון אין הנשמה מתעלה, אלא כמו שהיא הגיעה לשם כך היא תשאר!! העבודה היא כאן בעולמנו, אם נתקן מדותנו, גם למעלה נשב עם מידות מתקונות, ואם ח"ו לא נתקן, זה גם יהיה המצב למעלה....

13- צריך לזכור שלדעת ר' יוסי אדם נידון בכל יום ולדעת רבי נתן אדם נידון בכל רגע ונמצא שאם אנחנו נחזיק ב"אידיאולוגית" ההקפדה, כך בכל יום ויום ובכל רגע ורגע ינהגו אתנו באותה מידה.... ולהפך מי שיחזיק באידיאולוגית המחילה ויהיה נמנה על "הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים", כמעשיו כן ינהגו איתו מלמעלה!!!

עד כאן התעסקנו עם רעת ההקפדה, כעת נעבור לפרשת קדושים שם התורה נותנת לנו כלים כדי שלא נגיע למידה מגונה זו.

הדרך להסיר הקפדה – לימוד זכות

14-18 – "לא תעשה עול במשפט בצדק תשפוט עמיתך". מכאן למדו חז"ל "הוי דן את כל האדם לכף זכות". ברור ש"לדון לכף זכות" אין הכוונה לראות נהג ממיין זכר, שלא עצר לטרמפ ולומר שהוא נסע ללדת. 'לימוד זכות' אין משמעותו להיות מטומטם....

הרמב"ם בפירושו המשניות למסכת אבות מבאר לנו כיצד מלמדים זכות: שאם יהיה אדם שאינך מכיר אותו ולא תדע האם צדיק הוא או רשע, ותראהו עושה מעשה או אומר דבר, ויש שתי אפשרויות לפרש את מעשיו, לטוב או לרע יש לפרש את מעשיו לטוב. ואם מדובר באדם שאתה מכיר,

סיכום

1-2 – פרשת "אחרי מות" עוסקת גם בענייני יום הכיפורים. במשנה ביומא מובאות שתי דעות -דעת ת"ק – עבירות שבין אדם למקום יום הכיפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחברו – אין יום הכיפורים מכפר. דעת ר' אלעזר - ממה שנאמר "מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו" אנו למדים שעבירות שבין אדם למקום יום הכיפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחברו – אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו. בהסתכלות ראשונית נראה שאין חילוק בין דעת ת"ק לדעת ר"א ואם כן יש לתמוה, לשם מה אמר ר"א את דבריו.

3-4 הרי"ף על העין יעקב מבאר שדעת ר"א שונה לחלוטין מדעת ת"ק. ממה שנאמר בפסוק פעמים טהרה – "לטהר אתכם" ו"תטהרו", למד ר"א שיום הכיפורים מכפר על עברות שבין אדם למקום, בתנאי שאין לאותו אדם עבירות שבין אדם לחברו, אך כל עוד יש לפלוני עברות שבין אדם לחברו, אין יום הכיפורים מכפר אפילו על עבירות שבין אדם למקום. העבירות שבין אדם לחברו הם כעין חסימה שעד שלא מסירים אותה שום עברה לא תכופר. (כדאי לעיין במקור מס' 2 כדי לראות כיצד למד זאת ר"א מהפסוק)

הרב גלינסקי מביא את דברי ר' חיים פלאג'י שדברים אלו של העין יעקב מטילים אחריות כבדה לא רק על הפוגע אלא גם על הנפגע. גם אם פגעו בנו שלא בצדק, פגיעה חמורה וקשה, ומותר לנו להקפיד, ובמקרה של הוצאת שם רע על פי ההלכה איננו חייבים למחול, עלינו לחשוב, האם כדאי הכעס המוצדק, עד כדי כך שלא יכופר דבר מעוונות חברו?!

5-8 - הרמ"א בהלכות יום כיפור כותב שגם אם פלוני אלמוני פגע בנו שלא בצדק מכל מקום "לא יהיה אכזרי למחול" ומבאר המשנ"ב דכל המעביר על מידותיו מעבירים לו על כל פשעיו ואם הוא לא ירצה למחול גם לא ימחלו לו. ונמצא שאם אדם נפגע, חובתו למחול ואם יקשה את ערפו ולא ימחול ינהגו איתו מידה כנגד מידה ולא ימחלו לו על עוונותיו.

הרמ"א מוסיף לכתוב שיש פעמים שאדם לא מוחל משום שמכוון לטובת המבקש מחילה כדי שיהא נכנע ליבו הערל ולא ירגיל בכך. אך כותב המשנ"ב שאי מחילה זו, היא רק כלפי חוץ, אך מלבו צריך להסיר השנאה ממנו ולא להקפיד כלל.

הרמ"א מוסיף וכותב שאם הוציא עליו שם רע אינו צריך למחול. ומסופר על יהודי שהוציאו עליו שם רע ובא אל הרב שטיינמן ושאל אם צריך למחול לפוגעיו למרות שלא ביקשו סליחה והרב שטיינמן ענה: "את הרמ"א בהלכות יום כיפור גם אני מכיר, אבל מה מי יצא לך אם לא תמחול...."

"בלבוש" כותב שכאשר אדם לא מוחל לחברו השטן מקטרק קטרוג נורא ואומר לקב"ה "זה פלוני פשע לחברו דבר מועט ואינו רוצה למחול לו, קל וחומר הפשעים שעשו כנגדך שהם גדולים ועצומים ורבו למנות ואיך תמחול להם" ומוסיף הלבוש וכותב שיש שוטים שמקפידים ללכת ולבקש מחילה מחברים שכלל לא פגעו בהם ודווקא מאלו שפגעו בהם הם אינם מבקשים מחילה כלל. ומסיים שאנשים אלו מעוררים על עצמם מדת הדין ונותנים לשטן מקום לקטרק עליהם.

9-12 – עד כמה גדול עונשו של המקפיד ועד כמה הקב"ה מרחיק אותו, ניתן לראות מסיפור אחאב ונבות היזרעאלי. כולם מכירים את הסיפור: כרם היה לנבות, אחאב חמד בכרם שהיתה סמוכה לארמון המלך. נבות סירב לתת את הכרם

מקשים העולם, אם ר"ע מעביר על מידותיו ור"א לא מעביר ברור שר"ע גדול מר"א ואם כן מדוע אמרה הבת קול "לא מפני שזה גדול מזה"? על שאלה זו ענה ר' ישראל סלאנטער תשובה נפלאה! ר"א היה מתלמידי ב"ש והלך בתומו לעשות כדעת רבו להיות קפדן. ר"ע היה מתלמידי ב"ה והלך בדרך רבותיו להעביר על מדותיו, ולפי"ז הנוכל לומר כי ר"ע היה יותר צדיק מר"א באחזו מדת הסבלנות? לא ולא ח"ו, ורק לענין מעשה שאירע אז בעצירת גשמים על חטא הדור, והיו צריכים להעברת פשע, אשר זה למעביר על מדותיו כביכול יחשב, יותר נתקבלה אז תפלת ר"ע, משום דכל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו וכו', וזאת היא כוונת הקדוש ברוך הוא, לא מפני שזה גדול מזה, אלא שזה מעביר על מדותיו, לזאת נתקבל עתה תפלתו יותר מר"א כי בזה הפעם היו צריכין לכך.

מכאן אנו רואים שכאשר לאדם יש דרך חיים, יש שיטה בחיים, החיים שלו יתנהלו על פי דרכו ושיטתו. לדוגמא, אדם שמסתכל על החיים בעין רעה, חיייו יהיו רעים. אדם שאוהב שמרחמים עליו יבואו עליו מקרים שיעוררו את הסובבים אותו לרחם עליו. לעומת זאת אדם שיש לו עין טובה אין כל ספק שחיייו יהיו טובים. כך גם בלימוד זכות, אדם ששיטת חיייו ללמד זכות, אין כל ספק שגם עליו ילמדו זכות, לא רק הקב"ה אלא כל הסובבים אותו.

לא לשמור בבטן

23-25 – "לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא". מבאר הרשב"ם שאם אדם עשה לך רע, אל תראה פנים כאלו לא קרה כלום ואתה אוהב שלו ובתוך תוכך תקפיד עליו, אלא תוכיח אותו, ובמילים אחרות תדבר איתו, תבררו מה קרה כאן וכך "לא תשא עליו חטא", כלומר לא תקפיד עליו בלבך. ר' יונתן איבשיץ (לא מובא כאן) היה דורש על הפסוק הזה שהשיח מאד חשוב, ממ"נ, אם הפוגע לא היה בסדר הוא יבין ויבקש סליחה ואם הנפגע נתן פרשנות לא נכונה למאורע, ההבנה החדשה תקל עליו ויחזרו להיות אוהבים. מכל מקום הגמרא אומרת (מובא כאן בתורה תמימה) שהמילים "לא תשא עליו חטא" באים לומר שהתוכחה שאתה מוכיח את חברך לא יגרמו לו להתבייש, כגון שמוכחו ברבים וכדו'. גם השיח צריך להיות בצורה נעימה, מתוך הקשבה. רק שיח כזה יביא למחיקת השנאה ואת מקומה תמלא האהבה.

איש ואשה פעמים רבות יכולים למצוא את עצמם במתח סמוי. אחד הצדדים נפגע ובמקום להציף את הדברים מעדיפים לשמר בבטן, לא נכון!!! השמירה בבטן לא מביאה לריפוי הפצעים, אלא להפך, רק מעצימה אותם. יש קושי? מדברים!! פעמים רבות בן או בת הזוג נפגעים מפרשנות לא נכונה, הדיבור משקף את מה שאירע ועוזר מאד לעבור את המשבר. אם נשאל נשים מה אחד הדברים שהכי מעצבנים אותן בהתנהלות של הבעל בשעת כעס, הרבה נשים יענו "שהוא שותק". השיח הוא דבר חשוב, נחוץ והכרחי....

ואתו אדם ידוע במעשיו הטובים גם אם הפרשנות לטוב נראית מאד רחוקה ודחוקה עדין חייב לפרש את המעשה לטוב. לימוד זכות זה שעליו מדבר הרמב"ם שייך אצל בשר ודם שאינו יכול לדעת מה כוונתו הפנימית של האדם וכיון שאינו יכול לדעת אומרים לו ללמד זכות שכוונתו היתה לטובה וכך להתרחק ממידת ההקפדה.

אך יש קושי גדול על באור זה של לימוד זכות, שהרי בגמרא שבת מבואר שהדן את חברו לכף זכות משלמים לו מידה כנגד מידה וגם אותו דנים לכף זכות. לכאורה אינו מובן כל ענין זה שהקב"ה דן אותו לכף זכות, בשלמא אדם שייך שידון את חברו לכף זכות מחמת הספק אך אצל הקב"ה האם יתכן שיהיה לו ספק הרי הכל גלוי לפניו?!

אלא ביאור הענין שיש שני מיני "לימוד זכות": 1. כפי שביאר הרמב"ם 2. מתבאר על פי פסוק בקהלת 'כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא', ונראה שאין הפירוש שגם הצדיק חוטא ופועל רע, אלא שבטוב שהוא עושה לא ימלט שלא יהיה בו מעט חסרון, דהיינו איזו פניה רעה או גרעון במעשה ההוא. ובכלל מצוה זו לדון את חברו לכף זכות נכלל גם חיוב לדון את המעשה הטוב שמעורב בו מעט מן הרע – לכף זכות, דהיינו לייחס את עיקר המעשה לכוונה הטובה ולדון שהכוונה לקיים את רצון ה' היא השורש של המעשה ההוא. ואופן זה של כף זכות אינו מחמת הספק, והוא שייך גם אצל הקב"ה. וכיון שזכה אדם לדון את חברו לכף זכות, ובכלל זה לדון את המעשים שהיה מקום לתלותם ברע שבהם, ועל ידי כך יהיה בהם פגם, ולייחס אותם לגורם הטוב, דהיינו שעשאו מתוך כוונה טובה לקיים רצון ה', אזי גם המקום ידון את מעשיו שלו כך, דהיינו שגם מעשיו יחשבו על שם הגורם הטוב והכוונה הטובה אשר בהם.

פעם ביישוב שלנו היו כמה טיפשים שקטרגו על אנשי המזכירות ואמרו שהם דואגים לעצמם בכל מיני דברים. א. זה לא נכון. ב. נניח שזה היה נכון, למה אתה מלמד חובה? למה אתה לא מתרכז בדברים הטובים שהם עושים? וחוף מזה, אנשים שעוסקים למען הכלל בהתנדבות, אם לא תפרגן להם, אם לא נפנק אותם מידי פעם, אם לא ניטיב להם קצת מהתנאים, הניזוקים העיקריים מכל זה יהיו אנחנו התושבים!! אלא ודאי שאותם המקטרגים יש להם עין רעה!! ונוהגים בדיוק ההפך מכל השיעור הזה, אך גם עליהם צריך ללמד זכות.....

19-20 - על פי יסוד זה ניתן להסביר את דברי רבא – כל המעביר על מידותיו מעבירים לו על כל פשעיו. מבאר ר' חיים שיש מקום לפרש, שזה שאינו מדקדק על האנשים המצערים אותו, היינו שאינו פונה לצד הרע שבמעשה, אלא תולה הוא את הדבר בטוב, וכיון שהוא מניח את החלק הרע מלדקדק אחריו ומייחס לכל אדם רק את הטוב שבו, הרי במידה שאדם מודד מודדים לו, כי כך דרכם של דיני שמים.

21-22 – דוגמא נפלאה לכך שהקב"ה מתנהג עם האדם כפי שהוא מאמין וחי, ניתן למצוא בגמרא מסכת תענית. שם מסופר על רבי אליעזר, שבשנת בצורת ירד לפני התיבה ואמר עשרים וארבע ברכות ולא נענה. אחריו ירד רבי עקיבא ואמר: "אבינו מלכנו למענך רחם עלינו ומיד ירדו גשמים. התחילו העם מרננים ואומרים שר"ע גדול מר"א שהרי ר"ע נענה ור"א לא נענה. יצאה בת קול ואמרה: ר"ע נענה לא מפני שהוא גדול מר"א אלא מפני שר"ע מעביר על מידותיו ור"א אינו מעביר על מידותיו.

לשייך הכל אל הבורא ברוך הוא

חברים יקרים

בפרשת אחרי מות אנו מוצאים שההקפדה היא מידה מגונה. בין אם הפגיעה היתה מוצדקת ובין אם הפגיעה לא היתה מוצדקת, ההקפדה לא מועילה מאומה והיזקה גדול מאד!! בפרשת קדשים אנו מוציאים כמה כלים שיעזרו לנו לא להקפיד. ראשית עלינו ללמד זכות.

לימוד זכות פותח לנו את העיניים להסתכל מנקודת מבט שונה, עוזר לנו לראות את הפוגע מזווית אחרת וכך ההקפדה הולכת ונעלמת. רווח גדול יוצא לנו מלימוד זכות שבמידה שאדם מודד מודדים לו. וכשם שאנו דנו לזכות כך המקום ידון אותנו לזכות.

עצה שניה היא "לא לשמור בבטן", השיח עוזר לברר מה קרה. פעמים רבות לאחר שמבינים את הלך הדברים, מתברר שכל ההקפדה לא היתה במקומה.

גם אם פגענו בנו "שלא בצדק" וכל מגמתו של הפוגע היתה להרע לנו, עדין עלינו לדעת שאין איש יכול להזיקנו ללא רצון הבורא ואם בכל זאת הצליח פלוני להרע לנו אין לנו לתלות את הדבר בו אלא בבורא ומי שמקפיד על הבורא הרי הוא טיפש מטופש!!!

שבת שלום ומבורך!!!

26-29 – אחת ממצוות הלא תעשה בפרשת קדשים היא "לא תקום ולא תטור". בספר החינוך מסביר שמשרשי מצווה זו, שידע האדם שכל אשר יקרהו מטוב ועד רע הכל מכלל הוא מאת הבורא ברוך הוא!! אין אדם שיכול להזיק לפלוני אלמוני אם אין הדבר ברצון ה'. לכן "כשיצערהו או יכאיבהו אדם, ידע בנפשו כי עוונותיו גרמו לו וה' יתברך גזר עליו בכך ולא ישית מחשבותיו לנקום ממנו כי הוא אינו סיבת רעתו כי העוון הוא המסבב. איזה דברים נפלאים!!! כמה נרוויח אם דבריו של ספר החינוך יהיו לנגד עינינו תמיד. כשקמים בבוקר מיד אחרי אמירת מודה אני צריך לקרוא את דברי החינוך!! כל יום יש מאורע שלא מוצא חן בעינינו והיינו רוצים שיהיה אחרת, אבל אם נפנים שהכל מה' יתברך, החיים שלנו יהיו דבש!!

גם הרמב"ם הולך באותו כיוון ואומר שהנוקם מחברו עובר בלא תעשה וראוי לאדם להעביר על מדותיו שהכל אצל המבינים **דברי הבל והבאי**. מי שמתרגש מפלוני שפגע בו מתרגש מדברי הבל והבאי! ולמה? כי באמת אין איש יכול לפגוע בנו ללא רצון הבורא וכשאנחנו לוקחים את המאורע ומשייכים אותו לפלוני אלמוני ומקפידים עליו, הרי אנו איננו אלא טיפשים!! כמו ילד קטן שמתרגש מכך שפרקו לו מגדל קוביות (עיין בכלי יקר על הפסוק שמביא משל נפלא על ילד קטן).

ונסיים בדבריו הנפלאים של ה"פלא יועץ" - **אין בכל העברות עברה שעובר עליה תדיר כמו השנאה**. שבכל רגע עובר על מה שכתוב "לא תשנא את אחיך בלבבך" ועל מה שכתוב "ואהבת לרעך כמוך". וזהו הטעם שבעוון שנאת חנם נחרב בית המקדש. וכל מין שנאה קרויה שנאת חנם, **שכל הטענות שיש לו לשנא, הבל המה מעשה תעתועים.... והחי יתן אל לבו דמה שציוה הכתוב "לא תשנא את אחיך בלבבך", "ואהבת לרעך כמוך", לא הוצרך לצוות על מי שמטיב עמו ואין לו עליו שום תרעומת, דמהיכא תיתי שישנא אותו ובודאי שאוהב אותו; לא הוצרך הכתוב אלא למי שהוא אויבו ומבקש רעתו, על זה ציוה תורה שלא לשנא אותו ולאהוב אותו כגופו....**

כל באור שנוסיף לבאר בדבריו רק יזיק....

